

Poštnina plačana v gotovini

IZHAJA VSAK DRUGI
PETEK

NAROČNINA:

Mesečno . . . 4 Din
Polletno . . . 20 "

Čekovni račun številka 17.139

Uredništvo in uprava:
UNIVERZA, Ljubljana.

PETEK, 13. MAJA 1938

1551

POLJAKOVNA ŠTEVILKA

»Življenje brez svobode je slabše od smrti!«

Iz prvomajskega proglasa českoslovaških Sokolov, Orlov in delavskih telovadcev.

»Bolje stoje umreti kakor kleče živeti!«
Dolores Ibaruri la Passonaria.

LETO II. ŠTEV. 7.

AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

Vprašanje zrelosti

Tri slovenske revije »Sodobnost«, »Lj. Zvon« in »Dejanje« so v uvodnikih svojih aprilskih števil pozvale k slovenski narodni skupnosti. V istem času je ista volja spontano, brez vsakega predhodnega dogovora združila vodilne slov. kulturne delavce. Zgodovinska dogajanja ne dopuščajo, da bi kdorkoli, in najsi bo to narod ali posameznik, zvrnil s sebe odgovornost.

Res je sicer, da se je naša narodna usoda odločala in se še odloča v svetu. Vendar nam to dejstvo ne dopušča mirovanja doma. Kakšno usodo bo doletela tujina narodu, ki ne ve kaj hoče, ki se ne bori za svoje življenje in ki se je prihulil pred zgodovinsko odgovornostjo?

Svojo usodo si dela narod sam. Spoznanje tega je vodilo Poljake v njihovih osvobodilnih bojih. Po zatrtju vseh uporov doma so postali Poljaki v letih pred marčno revolucijo reprezentanti evropske revolucionarne borbe. Zavest, da bo njihovo usodo odločala ureditev Evrope, jih je vodila, da so se borili v vseh revolucionarnih armadah tiste dobe: v Franciji, v Italiji, na Madžarskem in drugod. Iztrgali so Metternichu stavek: »Der Polonismus ist die Revolution selbst und nicht eine Abteilung derselben.«

Ideja svobode, svobode narodov in človeka, je vodila takrat evropska ljudstva. Danes pa ni misli, ki bi bila skupna last množic. Merilo za vrednost evropskega človeka je njegova zmožnost korakanja v ravnih vrstah.

Dvoje nasprotnih težej se bori danes za nadvlado v Evropi. Dva nazora se borita za odziv v množicah, borita se zlasti za oni del današnje družbe, ki nima svoje idejne zgradbe, za malomeščanstvo. Odločitev med tema idejnima antitezama bo rešila tudi naše narodno vprašanje.

In če bi si postavili vprašanje, kaj prispeva k življenjskemu boju naroda slov. inteligenca, bi se ustavili še pri vprašanju, koliko se slov. inteligenca idejnih nasprotij sedanosti sploh zaveda.

Za obrambo človeških pravic so pred leti pozvali francoski kulturni delavci k ljudski slogi. Danes pozivajo slovenski kulturni delavci k skupnosti v obrambo narodovega obstoja. V tej borbi slov. meščanstva ni, slov. meščanstvo ni več vodilna sila narodnega gibanja. Toda zgodovina našega naroda nam kaže, da je morala biti vselej mladina ona, ki je vrgla okostenele prvake, da se je mladina vselej borila proti realni politiki narodnih voditeljev, ki so idejni program zavrgli za trenutne koristi. Vršni danes mladina nalogo, da presoja med gnilim in zdravim? Odgovor na to vprašanje nam podaja njeno vrednost.

Dan za dnevom smo priče političnim paradom, ki naj nadomestijo idejo. Čim manjša načelna izgrajenost, tem večji zalet, tem bolj odmevajo ulice. Kot da hočejo s kriki zakriti lastno onemoglost. »Biti pokoren in živeti v udobju«, to je geslo, ki ustvarja politične tipe v serijah. Nejasnost o svetu, nejasnost v vseh vprašanjih, ki so nekoč mučila evropskega človeka, in nobena potreba po reševanju teh, to so znaki študenta slov. univerze, ki je postala last malomeščanstva.

»Tam zunaj pa se vrše velike stvari in se rešujejo ideje, ki bodo svet in človeštvo povedle naprej. Može se bore in žrtvujejo za svoje narode in za svoje nazore in ustvarjajo ali skušajo ustvariti nov in pravičnejši svet, lepšega in ponosnejšega človeka. Bore se in padajo in padajo ponosno, z radostno bolečino, s svetlo vero v srcu. Blagor jim!« J. Vidmar, *Sodobnost* 1937.)

»Manj strašna noč je v črne zemlje krili ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!«

Prešeren.

Akademsko svoboda

Če bi vprašali kakega akademika ali tudi akademskega učitelja, naj nam razloži pojem akademsko svobode, najbrže sploh ne bi dobili odgovora ali vsaj zadovoljivega ne. Seveda, kdor ni nikdar razmišljal o svobodi kot o eni največjih človeških vrednot, kdor si ni nikdar postavil vprašanja o smislu in smotru življenja in posebe akademskega študija, ki se zdaleč ne izčrpa v izpitih, ta ne bi mogel odgovoriti. Značilno je, da na naši univerzi in v naših akademskih klubih, kar vem, ni bilo zadnja leta — če sploh kdaj — nobenega načelnega razpravljanja o tem vprašanju. Akademika, ki pride na univerzo, ne uvaja v akademski svet, ki naj bi živel v znamenju akademsko svobode, ne njegoy starejši tovariš ne akademski učitelj. Kaj čuda, če se je pojem akademsko svobode čisto izkrivil in dasi se je zadnja leta toliko govorilo o njej, vendar je le malokdo razumel in občutil njeno globoko vsebino.

Vprašanje svobode je v najožji zvezi z iskanjem razmerja do sveta in družbe ter s smislom življenja. »Svoboden biti, se pravi, priti do zavesti samega sebe, do neoviranega pogleda na lastni obstoj,« pravi Steinhilber, ki je pred kratkim napisal knjigo o bodočnosti svobode. Torej pri svobodi ne gre le za nemoženo gibanje v določenem prostoru, ki je pač zunanji, sicer nujen in nepogrešljiv pogoj za utrditev suverena razmerja posameznika v prvi vrsti do sebe, potem do sveta in družbe. Res svoboden je človek, ki se je v vseh svojih razmerjih sprostil spon in ovir, ki so mu branile spoznati pogoje njegovega obstoja. In problem današnjega rodu je prav v tem, da bi obvladal človek družbene sile tako, da mu bo zagotovljena duhovna svoboda katere bistvo je v aktivnem in suverenem razmerju do vse okolice. —

Vsi tisti, ki so si kdaj v zgodovini prizadevali prodreti v vsa dogajanja in odkriti zatone gibanja narave in družbe ter se tako v prvih vrstah borili za osvoboditev in napredek človeštva, so v neutrudnem iskanju resnice sami morali biti svobodni. Morali so si priboriti in zagotoviti osebno in duhovno svobodo ne kot pravico, temveč kot dolžnost v delu za skupnost, ki so ji pripadali.

Duhovna svoboda je bistvo tudi akademsko svobode. Kot akademiki moramo predvsem čutiti dolžnost, opravljati v družbi posebno funkcijo iskanja in obrambe resnice, ugotavljanja človekovih življenjskih pogojev in utiranja potov k novim, pravičnejšim in svobodnejšim oblikam življenja. Pri tej funkciji se spričo njenega izključno intelektualnega značaja z večjim poudarkom kot pri kateri drugi kaže potreba po popolni svobodi duhovnega gibanja in razvoja. Razlika pa ni načelna, temveč le v stopnji. Zato vprašanje akademsko svobode ni ločeno od vprašanja svobode sploh, temveč njegov sestavni del.

Če tako pojmujejo svobodo in vidimo njeno bistvo v duhovni sili in vzvišenosti človeka ter se zavedamo, da moramo po njej stremeti in si jo priboriti, ker nam je nujen pogoj za sleherni napredek in dvig življenja, potem nam je jasno, da vse tisto, kar se danes na splošno smatra kot akademsko svoboda, ne bi smel biti noben privilegirani družbeni položaj, ki bi bil najprej z različnimi pravicami med študijem na univerzi in po izpitih v javnem življenju, smisel in smoter akademstva, temveč je akademsko svoboda, vsebujejoč po običajnem pojmovanju zlasti svobodo poučevanja in učenja ter združevanja, stalnost profesorjev in lastno disciplinsko sodstvo v okviru univerzne avtonomije, le poročstvo za duhovno svobodo, ki se mora gojiti in oblikovati prav na univerzi. Torej akademsko svoboda po svojem pravem bistvu ne bi smela biti nikak stanovski privilegij, temveč le višje razvita in popolnejša oblika svobode, kot se tudi pravi svobode misli in prepričanja, ki jo označujejo intelektualna zrelost, kvaliteta in kritičnost. Vse to se goji predvsem na univerzah, toda ne zato, da bi ostalo omejeno nanje in

na akademike, temveč da bi se vsa skupnost, ki ji je kaka univerza namenjena, v svojem duhovnem razvoju dvignila na stopnjo intelektualne samostojnosti in višine. Če nam akademikom ne gre za takó pojmovano svobodo, potem se akademsko svoboda nujno izpači v stanovski privilegij udobnejšega družbenega položaja.

Kolikor pa gre za razliko v stopnji poudarjanja duhovne svobode na univerzi in zunaj nje zaradi omenjenega svojstvenega značaja znanstvenega dela in študija, so potrebna univerzi za uspešen razvoj posebna poročstva, ki jih je treba obvarovati. Toda ko se bijemo za vsak posamezen košček akademsko svobode, se ne smemo dati zavesti, da so nam ta poročstva, torej zunanje, zlasti pravne oblike akademsko svobode, smoter prizadevanj in bojov. Le če imamo pravi smoter, svobodo duhá pred očmi, bodo učinkovita in uspešna prizadevanja za obrambo univerzne avtonomije kot pravne ureditve akademsko svobode. Mislim, da je v tem, da se ne zavedamo vsak trenutek bistva svobode in posebe akademsko svobode, vzrok hladnosti in plitvosti današnje akademsko generacije v vseh velikih vprašanjih našega časa.

Gre za novo razmerje do sveta in družbe ter za prevrednotenje sedanjih vrednot. Tu bi morali začeti vsi tovariši, ki so danes na univerzi in vsi, ki smo že zunaj nje z akademsko diplomó — vsi akademiki bi se morali zavedati, da nam nalaga akademski položaj v prvi vrsti velike dolžnosti po starem reku: Noblesse oblige. Po tem bo meril in sodil nekoč slovenski narod, kakšno je bilo delo slovenskega akademsko izobraženstva v najtežjih urah njegovega življenja.

Kot ni zadnjih dvajset let ustvarilo nobene zavesti in tradicije svobodnega državljanja, tako tudi ni skoraj dvajsetletni obstoj naše univerze utrdil tradicije slovenskega Civis Academi, ki bi se zavedal svojega dostojanstva in svojega smisla. Univerzni zidovi se niso nikamor premaknili, v tesnih in mračnih prostorih uklepajo in omejujejo slovenskega akademika ne le telesno, temveč tudi duhovno prav tako kot pred 20 leti. Kratak čas, ko se je zdelo, da se je slovenski akademik zavedel in usmeril svoj napor v utrditev svoje univerze in svobodnega študija na njej, je žal ostal zakopan daleč v preteklosti. In vendar je val svetovnih dogodkov z vso silo zajel tudi našo zemljo in jo potegnil v vrtnice usodnih gibanj. Kdaj so nam bila potrebnejša širna obzorja in kdaj večja trdnost in svoboda duha?

Ko bomo v kratkem stopili v dvajseto leto obstoja slovenske univerze in začeli pregledovati njeno delo prvih dveh desetletij, bomo morali občutiti veliko vrzel, da ni vzgojila v slovenskem akademiku pravega akademika, temveč le bolj ali manj izurjenega uradnika. Morda je to vprašanje od vseh, ki so v zvezi z našo univerzo, najtežje in najusodnejše.

Aleht Kos.

12. ura slovenskega gledališča

Gledališče je umetniško kulturna institucija. Sleherni umetnosti je smoter »očiščevanje« po Lepoti in po Etosu.

S tem so gledališču dane naloge, meje in najvišji, zadnji namen. — V kolikor se v tej ali oni dobi to ali ono gledališče približuje ali odklanja od svojih apriornih nalog, v toliko živi, dosega svoj namen ali pa zgolj životari, zaide na stranpota, kjer utegne vršiti funkcijo cirkusov, odnosno bolj ali manj klavrno propade.

Danes se mi za pravilno umevanje kompleksa gledaliških vprašanj zdi najvažnejše dvoje:

1. Gledališka umetnost raste, kot raste kultura; to se pravi, da z novo gledališko umetnino prejšnje drame, komedije, tragedije, opere ne izgube svoje veljave.

2. Civilizacija se razvija: z novimi, boljšimi tehničnimi izumi izgublja prejšnji svojo veljavo.

Predvsem moramo ostro ločiti to dvoje, kadar omenjamo »krizo« gledališča. Z drugimi besedami: ločiti moramo Hamleta od njegovega fraka, Hekubo od praktikablov in reflektorjev, kulturno raven gledalcev od parterja, lož, stojišč ali amfiteatralnih sedežev (recimo po 2 Din), bistveno od nebitvenega, trenutno od trajnega in zahteve po kvantiteti od kvalitete.

Nikakor nočemo trditi, da je v tem ključ do rešitve vseh tistih problemov, ki dušijo svoboden razvoj in rast sodobne gledališke umetnosti. — Mislim pa, da je zamenjava teh dveh pojmovanih (gledališča kot kulturne institucije na eni strani in na drugi umetnine, ki se prikazuje v taki ali drugačni inscenaciji, kostumih itd.) pogosto vzrok, da nekaj zunanega, manj važnega, smatramo za osrednje vprašanje; še več, da — povedano »po teatrsko« — z efekti okinčano predstavo, poimenujemo za »novo umetnost«. — Zdi se, da je v zadnjem času tudi slovensko gledališče zapadlo v ta sofizem, da sta si stala nasproti kot tekmeča pisatelj in — režiser: prvi kot tvorec gledališke umetnine (v najboljšem primeru) in drugi kot tak, ki je to umetnino oživel, jo »postavil v odrski prostor«, jo oblagal in pogosto preobložil s svojimi »režiserskimj« domisleki.

Desinteresiranost na teh osrednjih problemih in pa konflikt med pojmovanjem objektivnih nalog in namen, ki ga gledališče ima, ter med nekimi izpremenljivimi, zunanji okoliščinami, v katerih se gledališka umetnina predstavlja, to dvoje utegne biti vzrok notranji krizi tega ali onega gledališča. (Odločen poudarek na tehnični, zunanji, »civilizacijski« strani in s tem v zvezi na zahteve po kvantiteti ima večina filmov; zato vrši film pretežno cirkuške naloge, ne pa kulturno umetniških.)

S tem pa, da poimenujemo neko gledališče »narodno«, nakažemo novo vrsto vprašanj, trditev, nalog in ciljev, ki z zgoraj omenjenimi ugotovitvami niso v opreki, marveč jih podrobneje opredeljujejo in še bolj približajo.

»Narodno« gledališče pomenja — se zdi — predvsem to, da je rast kulture pogojena v diferenciaciji med posameznimi narodi: v njihovih različnih značajih, mentaliteti, običajih itd., da torej to narodno gledališče goji, ustvarja, oblikuje in služi predvsem svoji narodni gledališki umetnosti. — Dalje: da te umetnine predstavljajo umetniki: igralci, pevci, plesalci, dirigentje, režiserji, ki so udje določenega narodnega kolektiva, ki jim daje svojstvene lastnosti, značaj igralcev tega in tega »narodnega« gledališča. (Le v kolikor so ti ljudje velik kot umetniki, ki so zrasli s svojim okoljem, morejo biti veliki tudi kot oblikovalci nekih občečloveških problemov, morejo biti »evropskega ali svetovnega formata«.) — In nazadnje pomenja »narodno« gledališče še tako kulturno umetniško institucijo, ki ima nalogo, dolžnost in ta namen, po svoje vzgajati »narod« k etično boljšemu in lepšemu življenju.

Če priznavamo, da je gledališče kulturno umetniška institucija, ugotavljamo s tem neke čisto določene funkcije, ki jih gledališče po tej opredelitvi ima. — Še podrobneje določa, kakor smo zgoraj omenili, gledališču naloge pojem: »narodno« gledališče.

Ker pa gledališče ni nekaj imaginarnega, marveč ga predstavljajo v posameznih dobah in krajih čisto določeni ljudje: ravnatelji, upravniki, dramaturgi, režiserji, igralci, pisatelji in gledalci, je življenje nekega gledališča odvisno od kulturne ravni teh ljudi ali bolje, kako si ti predstavljajo, vrednotijo in rešujejo kompleks teaterskih problemov. — Če skupno priznavajo apriorne naloge gledališča, kulturno-umetniške institucije, s tem izključujejo notranjo krizo gledališča. (Vprašanje poenostavimo, če priznavamo, da je teaterska publika taka, kakršni so teaterski ustvarjalci, da oder vzgaja gledalce. S tem pade težišče odgovornosti na »oder« in »za kulise«.)

Drugotnega značaja je vprašanje metode: kako ta ali oni predstavnik »gledališča« zasleduje in dosega omenjene naloge. Nujno je, da so te metode različne, individualne, da zavise od osebnostnih lastnosti posameznih pisateljev, režiserjev, umetnikov-igralcev in dramaturgov, da so torej njihovi »koncepti« različni, kar pomenja v ožjem smislu bolj ali manj razgibano gledališko življenje. (V tej zadnji, individualni diferenciaciji, je kal kulturne rasti, različen značaj posameznih umetnostnih tvorb, ki so jih ustvarili umetniki istega narodnega kolektiva).

Šele tedaj, kadar med predstavniki nekega gledališča ni jasnosti v pojmovanju načelnih nalog, ki

jih ima gledališče, v zamenjavi pojmov, ki sem jih v začetku omenjal, v napačnem vrednotenju posameznih vprašanj, v »novorealističnem« gledanju filozofsko-psiholoških vprašanj, mogoče celo v pomanjkanju smisla za vsa ta vprašanja, tedaj preživlja gledališče notranjo krizo, ki ga edina utegne ugonobiti.

Po takem pa je taka notranja kriza gledališča posledica nekvalitetnih predstavnikov nekega gledališča.

Te načelne ugotovitve veljajo tudi za slovensko narodno gledališče, in če boleha za omenjeno nevarno boleznijo, tedaj mu je 12. ura že odbila in zanj ni rešitve.

Zdi pa se, da je taka sodba — po Cankarju in Župančiču — površna, pretirana, da pri klicih na pomoč ne ločimo glavnih vprašanj od stranskih.

Za to, da je borba okoli slovenskih gledališč (posebno drame) dokaj živa, nam pričajo številni literarni sestavki in pogovori o slovenskem narodnem gledališču. — Ti sestavki so kritike posameznih gledaliških del, režij, iger, karakterizacije režiserjev, kritike repertoarjev, tožbe nad premajhnimi dotacijami, nad nedemokratičnim avditorijem, zahteve po novih igralcih, po štipendijah, proti preveliki obremenitvi teaterskih ljudi, boji za »talente« in proti »šarlatanom«, ki po protekcijah prihajajo do podpor dramatičnega društva, boji za in proti »tujem detetu« vse do raziskavanja meglenih sfer, kjer neznani bogovi odločajo o tem, »kdo je in kdo ni«, o tem, kakšna bodi usoda »Puntarije« in o gažah... — Na kratko: ta vprašanja ne posegajo neposredno v zgoraj omenjene probleme.

Nikakor ne mislim s tem zmanjševati pomena teh borb, pa tudi ne tega, da je od teh vprašanj v veliki meri odvisna bolj ali manj uspešna rast slovenskega gledališča. — Vsakomur je jasno, da n. pr. brez denarja gledališče ne more uspevati, da so fanatiki največji nasprotniki umetnosti, da je nepoštenje s strani tega ali onega predstavnika gledališča velik kamen spotike in da morejo biti premajhna kulturna razgledanost, pomanjkanje strokovne izobrazbe, nenadarjenost, »breznačelnost«, vsa »ad hoc« ustvarjanja, slučajnostni repertoarji itd. največje ovire, ki utegnejo do kraja ovirati uspešno rast nekega gledališča.

Utegnejo ovirati... Zatreti, ubiti pa gledališča ne morejo.

Del teh perečih slovenskih gledaliških vprašanj, ki so — objektivno — za življenje nekega gledališča manj važna, zunanja, je znak, da je gledališče še mlado, da je v početkih svojega razvoja. — Drugi del, vprašanja poštenja, svobode (n. pr. s strani političnih režimov), pa predstavljajo značaj dobe. Take in podobne ovire so se pojavljale v vseh časih in krajih. »Gledališče« se je borilo z njimi v toliko uspešno, v kolikor je izpolnjevalo svoje apriorne funkcije in v teh časih bo pri nas zmagalo ali podlegalo pod istimi pogoji in še v toliko, v kolikor bo »narodno«.

Naša gledališka kritika

Kadar po predstavi v našem gledališču odhajamo domov, si skoro želimo, da bi nam časopis, ki izide nekako ob tisti večerni uri, že takoj prinesel kritiko o njej in sicer tako, ki bi dala duška našemu navdušenju ali razočaranju, ali pa nas z nasprotnimi dokazi prisilila do premišljevanja, ali celo, če ne zahtevamo preveč, ostro terjala od nas, naj si oglemo predstavo še enkrat, ker je to pot nismo razumeli. Vse to si želimo in še mnogo več. V kritiki bi hoteli najti vso tisto razgledanost na kulturne umetnine, ki je nam doslej še manjka, saj je naš pogled na svet le preveč odvisen od mrtvih črk iz tiskanih poročil. Toda, hvala bogu, kritike prav ta večer, ko so naša srca odprta za vse poživljene misli, ki smo jih doživeli v gledališču, ni. Vsaka predstava nas mlade ljudi razvname, pa naj bo to že z jezo na teater ali z navdušenjem zanj, samo ravnodušni nismo nikdar. Saj bi še zmerom hoteli imeti svoje gledališče. In prav zato si tako zelo želimo bolj stvarnega in ne tako čustvenega pogleda na tisto življenje, ki se je v nekaj urah odigralo pred nami, kot ga premoremo sami. In če že ne stvarne, potem bi hoteli čitati vsaj zanešeno, navdušeno ali pa docela odbijajočo kritiko, samo limonad se nam noče, tistih večnih in vsestranskih prizanesljivosti smo siti.

Obenem, ko smo prišli do tega zaključka, smo se morali vprašati po vzrokih in dalje seveda tudi po učinkih take kritike.

Na tako omejenem prostoru, kot je teritorij mesta Ljubljane, slovenske prestolnice, je nedvomno muno, da so stvaritelji, izvajalci in kritiki zelo tesno

Nobena kulturna institucija pri nas pa ni tako izpostavljena, kot gledališče. S tem mislim, da more o gledaliških vprašanjih pri nas govoriti ali pisati vsakdo, upravičeno ali neupravičeno. Zavaljo tega in še zavaljo posebnega značaja, ki ga imajo vse »borbe za« in »borbe proti« na Slovenskem, bolehajo tudi borbe okoli gledališča na nekakšni površnosti, slučajnosti in na pretiravanju. To ima te slabe nasledke, da ostajajo neka vprašanja zgolj nakazana in da se kasneje za njihovo rešitev nihče več ne meni; — da na nepošteno afero samo namiguemo, da pa nihče ne pride z imeni in dejstvi na dan in s tem stvari dokončno ne likvidira; da dobivajo zakulisne, malenkostne zgodbe v ustih bab »soli naroda« — narodni škandali. — Skratka: da zavaljo nečesa stranskega in nevažnega trpi bistveno in važno.

Tako mogoče najbolj čutimo pomanjkanje premišljenih načrtov, po katerih naj bi se postopoma reševala vprašanja slovenskega narodnega gledališča po njihovi važnosti in pomembnosti. — Pogrešamo sistematičnih, načrtnih prizadevanj, ki naj bi ustvarila Slovencem res »narodno« gledališče, ki ga bodo imele najširše plasti slovenskega ljudstva za svojo last, ki bo tako muno in neprecenljivo, da ga pod nobenim pogojem ne bodo hotele izgubiti, in ga bodo branile in skrbele zanj zato, ker bodo ob njem živele. — Zato je treba pritegniti k sodelovanju najširše plasti slovenskega ljudstva. (Saj je očitno, da je to gledališče zaenkrat last le nekaj tisočev ljubljanskih meščanov.) — V doseg tega smotra pa je treba vzgojiti eno, dve generaciji mladine, ki bo čez leta napolnjevala gledališče, ki bo likvidirala lože in parterje z vrsto podobnih »problemov« vred s tem, da bo razširila stene pretesne gledališke gvorane, mladine, ki bo vsako izmed petih premier na leto, hodila gledat po desetkrat. — Prav tako terja smotrnega, načrtnega in dolgotrajnega dela vzgajanje pisateljev, igralcev, režiserjev, kritikov, dela, ki ga pa morejo uspešno vršiti le izobraženi, vneti in do zadnjega pošteni gledališki voditelji.

Mislim, da te ugotovitve, ki sem jih samo v glavnem navedel, predstavljajo poglavitna vprašanja slovenskega gledališča. — V kolikor jih bomo reševali bolj ali manj pravilno, v toliko bo slovensko gledališče bolj ali manj uspešno vršilo svoje naloge. — Tedaj gre za bolj smotno organizacijo prizadevanj in s tem v zvezi za čas, v katerem bodo posamezna vprašanja rešena, nikakor pa ne za nasprotja v pojmovanju osnovnih gledaliških problemov, — vsaj v dramati (za to pričajo v zadnjem letu: Tarekinova smrt, Pokojnik, Bela bolezen, Izpit za življenje, Velika puntarija itd.), torej je SOS klic, 12. ura, le ena izmed »ad hoc« variacij, po katerih si nekoliko histerično, po svoje prizadevamo okoli svojega gledališča.

Zdi pa se, da je slovenska opera zašla v notranjo krizo, da danes le še životari in da utegne v doglednem času — če pojde po tej poti naprej — ob kakih »Amaconkah« klavirno propasti. B.

povezani med seboj, da so ena sama velika družina, ki je zato seveda tudi tako zelo domača med seboj. Še več. Ker nas je malo, se prečesto družita avtor, igralec ali kritik v eni osebi. In kdo bi si upal brez pridržkov kritizirati tovariša, ki bo ob prvi priliki obračunal s teboj? Če pa že ni tega ozira, saj tudi sicer ni mogoče jemati stvari docela objektivno. Poznanstva, osebne, celo politične simpatije in včasih se temu pridruži še usmiljenje. Enako je seveda udrihanje po nasprotniku možno brez ozirov, saj ta itak nima mesta pod soncem. Torej, če rezimiramo: v splošnem in v potankostih igra osebnost najvažnejšo vlogo. Vendar tega ne mislimo pripisati samo v dobro kritikom. Kdo še ni bil opazil nešteti boleznin in nadlog, ki zadenejo n. pr. opernega solista, ki si ga je drznil kritik pohvaliti samo v komparativu. Današnji svet je pač sila živčno razrvan. In ubogi kritik? Ker mu je še vedno bolj pri sreči finančni dobrobit našega gledališča, ki je tako žrtvovan na oltar nepotrebnih, bližnjih in predragih gostovanj, doda drugič enemu še ostale pohvalne speve, kolikor jih ima pač v besedni zalogi. Res težak položaj in sicer obojestransko. Kritik ne zna ločiti osebnosti od stvaritve, gledališče pa ni dovolj zrelo, da bi preneslo odgovornega kritika. Kritika in gledališče se dopolnjujeta. Saj kritika ima prav ta namen, da kritizira slabo in pomaga k boljšemu, gledališču pa naj bi bil edini smoter, da nudi gledalcu (t. j. v tem slučaju kritiku) čim več dobrega, boljšega in kar najboljšega. Slabo gledališče pa ne potrebuje več kot reklamo in to v največji nakladi, ki je mogoča, četudi na račun kritike. Nedvomno je

eno res: takrat, ko so stvari gnile v jedru, tako kot naše gledališče, je treba začeti graditi znova, popolnoma od začetka, od spodaj navzgor. Za to je treba brezobzirno podreti vse staro. Podro naj kritiki, gradi pa naj gledališče s pomočjo tistih osnov, ki so kritiku ostale za novo, boljše gradnjo. Dokler pa ocenjevalec nima niti osnov za bodoče perspektive, niti poguma za odločno negacijo, toliko časa bo naš teater plaval v taki megli kot sedaj in se mu bo le še od časa do časa, vedno bolj poredko, nekoliko posvetilo. »Eno poglavje je važno: vzgoja!« (M. Lipovšek: Ljubljanska opera v krizi, LZ) in tu: vzgoja kritika, igralca in poslušalca.

In učinki? Če že ne vsak mlad človek, potem je prav gotovo zelo, včasih celo preko mere ambiciozen oni, ki stopa na gledališka tla, ki hoče s polnimi rokami dati svetu vse tisto bogastvo, ki ga po svojem mnenju ima. Ambicija, ki ima za podlago talent, resno voljo do dela in študija je, se ve, vsega upoštevanja vredna in jo je treba kar moči podpreti in ji pomagati do uspeha. Podpirati pa ambicijo, ki nima nobenih drugih osnov, kot ambicije same, se pravi grešiti tako proti človeku, ki hoče v ospredje, kot proti vsem onim, ki ga bodo morali odslej naprej prenašati, v taki ali drugačni obliki. V svoji prizanesljivosti naši kritiki ne vidijo dalj, kot do osebnih sočutij z mladim človekom, ki naj pač poizkusi, saj bo morda nekoč sam videl, da ne gre. Ne vidijo pa, da ti ljudje zapuščajo čisto že težko priborjene službe, zapuščajo študij, sploh vsako resno delo, zato da se spuščajo v teatersko borbo, vsi revni, neoboroženi in »brez upa zmage«. Ne vidijo, da čaka ženske tu včasih prav žalostna kariera, ko se izgubljajo v tuja mesta, in fante, da s svojo plačo za statiste ne zaslužijo nikdar dovolj niti sami zase, kaj šele, da bi si ustvarjali družine. Sočutje do osebe, do mladosti, do zgrešene ambicioznosti, vse to pozna naš kritik, le odnosa do golega, nad vse revnega in zgrešenega življenja nima. Saj drugače ne bi pustil, da se tako zvani »umetnik« ves žrtvuje poklicu, ki ni zanj, da živi v najboljši veri v samega sebe vse dotlej, ko mu tujec pove, da tu sploh nima mesta, da sem ne spada, človek pa nima kam, saj ni niti delavec, niti intelektualca, niti umetnik. Računati pa z avtokritiko bi bilo povsem iluzorno. Kdo bolj čaka na mnenje drugih, kdo bolj želi razumevanje pri publiku in pri kritikih, kot ravno igralec? Saj sam sebe ne vidi, niti ne sliši, živi le s tistim kogar predstavlja, ne ve pa, če samo v čustvih, ali tudi v dejanjih. In tu naj bi pomagal človek, ki je že marsikaj videl, mnogo ve in ki je

Vprašanje vesti in odgovornosti

Že drugo leto mineva, kar izdajamo svoje glasilo. Za to dajemo svoj čas in svoj napor, ker se jasno zavedamo, da je v zatohlih prostorih slovenskega javnega življenja beseda mlade generacije, ki ni od svojih očetov sprejela nobene dediščine, ne da bi jo prej dvakrat pretehtala, ki se brez predsodkov in z močno vero v življenje pripravlja, da po svojih močeh doprinese k rasti slovenskega občestva — daj e beseda in sodba mlade generacije, pa čeprav jedka in naravnost izrečena, danes več kot potrebna. Vsak dan znova se zavedamo, da je bila vedno in povsod, posebej pa še na Slovenskem, samo mladina tista, ki je v zadušljivo in kužno ozračje prinašala vetra, sproščenosti in novega življenja.

Spričo tega nam ni noben napor prevelik. Vse ovire, ki se nam stavljajo in ki jih drugi stavljajo našemu delu, in ki niso majhne, nam ne morejo jemati volje do dela. Premagovali smo jih doslej in še jih bomo premagovali.

Vendar — je ovira, ki jo vsak dan čutimo kot težko breme na sebi, ob kateri se razlije še tako močna volja do dela, ki ji kljub vsej požrtvovalnosti le prečesto nismo kos, to je vprašanje denarja. Naše glasilo ni stvar trgovine, nihče si ne ustvarja z njim. Za njim ne stoji nobena politična stranka, pa naj bo taka ali taka, niti noben denarni mogotec. Zato so naročniki tisti, ki so lastniki našega časopisa, oni izrekajo zadnjo besedo o njegovem bitju ali ne bitju.

Ogromen procent je tistih, ki doslej še niso poravnali naročnine. Na njih je, da odločijo o usodi lista.

ALI SE VAM ZDI POTREBNO, DA NAŠ ČASOPIS ŠE IZHAJA, ALI PA SE VAM ZDI PRAV, DA TO EDINO NEODVISNO GLASILO MLADE GENERACIJE PRENEHA. POSTAVLJAMO GA PRED VAŠO VEST IN ODGOVORNOST. SODELAVCI »1551«.

Z Zagrebške univerze

(Dopis.)

Kakor po vsej Hrvaški tako je tudi na zagrebški univerzi hrvaštvo prvo kar daje pečat vsemu življenju, poudarjeno povsod enodušno in ob vsaki priliki. Hrvaška narodna samobitnost je na zagrebški univerzi aksiom in pogoj življenja in dela vsakega društva. Dogodki po svetu, katere spremljamo v Ljubljani vsaj slutnjo narodnosti, izgubljajo

zmožen iskreno povedati: prijatelj, pusti, to ni zate, ali pa: oprimi se tega z vso silo in voljo, saj si poklican za to. Pri nas pa žalibog čitamo vse vprek o samih »talentiranih, polnokrvnih igralcih«, ki imajo vsi kar najboljše izgleda za bodočnost že ob prvi besedi, ki jo izgovore na odru. Mislim, da ima takt, obzirnost, prizanesljivost tudi svoje meje, posebno tam, kjer gre ravno za človeka, komur veljajo. To bi hoteli povedati prav posebno tistim kritikom, ki, po njihovih lastnih delih sodeč, prav dobro vedo ločiti dobro od slabega, ne pa prijateljstva in simpatij od dejanj!

na zagrebški univerzi svoj neposredni pomen, kakor da bi ne bili usodno povezani z rešitvijo hrvaškega vprašanja. Od treh načel, kmečka demokracija, socialna pravičnost in samoodločba, ki tvorijo vsebino dr. Mačkovega gibanja, prevladuje na univerzi poudarjanje tretjega, ki se pri večini študentov spreminja v gol nacionalizem brez vsake socialne vsebine. To so prvi vtisi, ki jih dobij nehrvaški študent, ko stopi na zagrebško univerzo.

Od treh skupin, ki obstoje med hrvaškimi študenti, hoče vsaka uveljaviti svoje gledanje na hrvaško vprašanje. Najmočnejši so skrajni nacionalisti — Frankovci. Svojih simpatij za fašizem ne skrivajo, nastopajo proti znanemu sporazumu, v katerem vidijo izdajo hrvaškega narodnega gibanja in oporekajo dr. Mačku vodstvo nad tem gibanjem. S svojo odločnostjo in aktivnostjo dajejo deloma še danes življenju na zagrebški univerzi ton. Vpliv teh je bil in je — čeprav danes v manjši meri, v sami univerzni organizaciji pristašev dr. Mačka tako močan, da je skoro popolnoma onemogočal vsako sa-

Ivan Rob:

Življenje

(Nadaljevanje.)

Ko je od vojne utrujena Usoda nekoliko zadremala in torej ni mogla obdržati vseh ljudi na njihovih stezah, od vekomaj določenih, so moji starši izrabili to priliko in me vtaknili v gimnazijo.

O, gimnazija, to je pa že nekaj visokega — sem mislil — nekaj čisto drugačnega kakor pa zanikrna ljudska šola. Tam uče profesorji in oni vedó mnogo, pa kaj govorim, profesorji vedó vse. Torej mi bodo vedeli tudi o življenju kaj povedati. Brez dvoma ga poznajo od vseh strani in se takorekoč tikajo z njim.

Za trdno sem sklenil, da povprašam kakega profesorja, kako je z življenjem in sicer kar vpričo vsega razreda, da bodo tudi drugi imeli od tega korist in ne samo jaz.

Toda koga? Profesorjev je vendar toliko in stopnje njihovega znanja so različne. Prvi je seveda ravnatelj. Ta ve prav čisto vse. Toda do ravnatelja je težko priti in tudi vpričo vsega razreda ti ne more povedati, ker sploh ne poučuje. S tem ni torej nič. Takoj za njim pride razrednik. Ta ve čisto vse. Skrajja sem ga res mislil vprašati, ker je pa nekemu mojemu sošolcu, ko ga je vprašal, kje je ključ od stranišča, odgovoril: »Osel neumni, to bi moral pa že vedeti,« sem to misel opustil.

H komu naj se zdaj zatečem? Najtežji predmet je vsekakor matematika, torej mora profesor te stroke za razrednikom največ vedeti. Njega povprašam, sem sklenil, pa naj bo kar hoče.

In tako se je zgodilo, da sem nekega dne med poukom dvignil roko, prekinil profesorja v njegovem računanju in ga takole vprašal:

»Prosim, gospod profesor, kaj je življenje in kakšno je?«

Profesor je odložil kredo, sedel za kateder, vzela iz predala razrednico in nekaj zapisal vanjo. Tiho, brez besed. Nato je vstal.

»Pridite k tabli!«

V smrtno tišino je butnil mrtvaški odmev mojih korakov.

»Nadaljujte račun!«

Zagrebel sem prste v mokro gobo, mencial z nogama in jecljaje momljaj v tablo.

»Znate?«

»To... to moramo... moramo s tem množiti, potem... potem moramo premakniti... e... decimalno... e... piko za dve mesti... e... proti... e...«

»Odgovorite na vprašanje! Ali znate ali ne?!«

»Znam!«

»Torej! Računajte! Hitro!«

Mazal sem na tablo številke, jih premetaval zdaj sem, zdaj tja, potem vse skupaj zbrisal, začel znova in spet brisal. Pot mi je lil s čela. V razredu pa taka tišina, da bi človek zblaznel. Slišal sem le, kako mi v sencih nekaj bije. Zakaj nihče ne zakašlja, ne podrgne s čevlji po podu? Zakaj se nihče ne usekne?

»Dosti! Nezadostno! Vidite, smrkavec, to je življenje! Marš v klop! Drugič me pa še motite med poukom!«

Odšel sem v klop in moja radovednost je bila ubita za nekaj let.

Oživela je spet v četrti šoli, a zdaj sem bil previdnejši in nisem več prihajal z njo na dan.

Takrat smo namreč brali pri latinščini o Aleksandru Velikem, o Cezarju in o Hanibalu, to se pravi, brali smo življenje slavnih mož.

Iz njih sem spoznal dvoje: prvič, da ima vsak človek svoje življenje in da ga imam torej tudi jaz ali pa ga bom vsaj dobil, drugič, da so za življenje potrebna velika dejanja — po večini vojaškega značaja — če naj bo življenje res življenje in prav posebno omembe vredno življenje. Za tako življenje mi je namreč šlo.

Kdo bi hotel imeti življenje kakega grškega hoplita ali rimskega legionarja? Komu se je zdelo vredno, da bi ga ovekovečil v zgodovini? Le kadar jih je bilo nekaj tisoč skupaj, šele takrat so nekaj pomenili, takrat se jih je spomnil zgodovinar in še to le s preprostim stavkom: »Mnogo naših je padlo.«

Aleksander Veliki, Cezar, Hanibal, o to je pa vse

nekaj drugega: takole sedi na konju, poveljuješ z mečem v roki, imaš genialne načrte in kadar ti slučajno odpovejo, se zaženeš na čelu svoje vojske proti sovražniku, ga sekaš, kolješ in zmaguješ, zmaguješ.

O vsem tem sem skoraj vsako noč sanjal. Zdaj sem z Aleksandrom Velikim podil Darija po Perziji, zdaj sem spet s Cezarjem »zavojščil« vso Galijo, potem sem prodiral s Hanibalom čez Alpe v Italijo. Toda ves dobiček teh velikih dejanj je bil ta, da sem se pošteno prehladil, ker sem v nočnih bitkah zmetal s sebe vso odejo.

To moje stikanje za življenjem ni ostalo brez posledic, ki so se pokazale v naslednjih letih. Dve čudni, nenavadni lastnosti sta me zgrabili. Prva je bila strast do knjig. Bral sem vse, kar mi je prišlo pod roko. V knjigah sem iskal življenja, svojega življenja, pa ga seveda nisem našel. Druga taka lastnost pa je bila: pesnikovačenje. Kako je s to lastnostjo, ve skoraj vsak petošolec. Pri meni je bila ta lastnost vendarle zvezana z življenjem. Kjerkoli se je namreč v mojih liričnih odcedkih prikazalo življenje, takoj mu je bilo za petami trpljenje — seveda, samó kot rima. Takrat sem tudi zaslutil, da mora biti življenje nekakšno občutje, nekakšna zavest. Če čutiš, da živiš — tako približno kakor čutiš, da ljubiš — potem je menda to življenje. Toda jaz nisem imel tega občutka. Kako bi ga mogel tudi imeti, ko ti pa sedi šola na vratu.

V takem razpoloženju sem živel do mature.

Po maturi nas je poklical ravnatelj v svojo sobo, nam razdelil spričevala in nam za slovo privoščil te-le besede:

»Ko boste prestopili prag tega zavoda, boste stopili v življenje. Naj vas usoda vrže kamorkoli, vendar se boste vedno spominjali naše gimnazije, kjer ste preživeli svoja najlepša leta, svojo mladost.«

Odšli smo.

Radoveden sem bil, kaj bom doživel, ko bom stopil čez prag. Neko spoznanje me bo najbrže prevzelo, sem mislil.

Toda namesto v življenje sem stopil v lužo in voda je zalila moje strgane čevlje...

(Se nadaljuje.)

mostojno nastopanje tej organizaciji in da ta ni vzpostavila cela tri leta iz ozirov na Frankovce stikov s pristaši bivše SDS, ker so to večinoma prečanski Srbi. Šele v zadnjem času so pristaši dr. Mačka začeli nastopati na univerzi samostojno in proti Frankovcem. Ker pa predstavljajo v nasprotju s strujami izven univerze med študenti najslabotnejšo skupino, se morajo pogosto nasloniti na levico. Ta skupina se zavzema za dosledno uveljavljanje politike dr. Mačka na univerzi in podpira vsako akcijo, ki je v skladu s to politikom. Radi specifičnih razmer na univerzi je tudi njih delo v strokovnih organizacijah vezano v glavnem na podpiranje pristašev dr. Mačka.

Nehrvaški študentje predstavljajo na zagrebški univerzi kako četrtino vseh slušateljev. Frankovci pa tudi Mačkovi pristaši poudarjajo zato ob vsaki priliki, da so ti študentje na hrvaški univerzi samo gostje, ki se naj ne usodijo s svojim številom motiti hrvaških študentov pri urejanju razmer na zagrebški univerzi.

V letošnjem letu so se demokratični študentje iz Slovenije, Macedonije, Bosne, Vojvodine in Črne gore v svojem delovanju tesneje povezali. Cilj jim je bil, da bi združeni v močno skupino na načelih, ki jih vežejo tudi s hrvaškimi tovariši, mogli z njimi sodelovati na univerzi za splošne študentske interese. To jim je tudi že deloma uspelo. Drug cilj pa jim je, da se s predavanji v kulturnih, političnih in gospodarskih problemih svojih krajev medsebojno spoznajo in s skupnim izleti in drugimi družabnimi prireditvami med seboj tovariško povežejo. Ta svoj program te skupine že izvajajo, dosedaj sta se vršila že dva taka večera, črnogorski in vojvodinski.

»Vsaka rešitev je boljša kot nobena«

S temi besedami je Fr. Bevk povedal svoje mnenje o sporu dominsvetovih založnikov in urednikov, nastalem po iskrenem Kocbekovem članku o Španiji. Sedaj, ko je »rešitev« v obliki 2 številke jubilejnega letnika pred nami, si jo pogledajmo pobliže in ugotovimo, ali je Bevkova zahteva bila umestna in resnici ustrezajoča.

Ker so se vsi trije uredniki in tudi mnogi odlični sodelavci, kakor poroča urednik, odrekli nadaljnemu sodelovanju, je moral priti na pomoč stari in preizkušeni dr. Debevec s svežimi in osveženimi ljudmi, kot so: Grafenauer, Bevk, Kunstelj, Trstenjak, Kuret, Gogala, Šile, Novak, Cukale, Miklavčič, Koprivec, ki kolikor se nam zdi, z malimi izjemami niso nikdar predstavljali cveta dominsvetovih sodelavcev. Ni čuda torej če tudi ta številka ne pomeni kvalitativno prav nobenega uspeha, ki bi naj bil rezultat tako dolgega molka, kar pa nasprotno ne ovira, da ne bi bila zanimiva. Zlasti je zanimiva za poznavalca naših kulturnih razmer.

Menda ne bo pretirano če rečemo, da so bivši, zvesti sodelavci: † Trošt, † Jaklič, † Opeka, še s svojo smrtjo priskočili uredniku na pomoč in ga rešili skrbi, kako izpolniti prazen prostor. Saj je n. pr. v Troštovem nekrologu (Debevec) omenjena in podrobno rezimirana skoro še tako neznatna Troštova črtica, ki je danes že prav brez pomena. Nič manj skrbno in obširno pa ni opisano tudi delo Mihaela Opeke in njegovih rimskih verzov, o katerih slovstveni zgodovinar že dandanes dosti, dosti manj govori kot tu urednik, Podgoričana je orisal dr. Grafenauer.

Pesništvo zastopa Jože Cukale, ki je menda novo ime; prozo pa Fr. Bevk, Kunstelj in pa novinec I. Koprivec, katerega »Gospodična Vida« človeka spomni na prozo iz 60. in 70. let prejšnjega stoletja. Je to banalna, diletantska štorija o 50 letni služkinji, ki se

Erna Muser:

Ubogí som*

Fantiček Tedi, angelj krvoločni,
prerad poslušaj stare svete zgodbe,
le niso vedno vseč mu božje sodbe,
tako vrniti Jono, glas odločni.

Ves žalosten si soma ogleduje,
usmiljeno mu lačni trebuh boža;
Ubogí som, uboga prazna koža.
Ti grdi, grdi Jona, se huduje.

Še takih Tedijev je na debelo,
Ubogí som, se po vsem svetu čuje,
odmeva v nebogljeno nam deželo.

Ubogí som, tovariš moj vzdihuje,
hiti zapirati mu požrešno žrelo,
da kogarže v svobodo ne izbljuje.

* Pričujoči sonet je odgovor na Jančevo pesem »Erni Muserjevi«, ki smo jo objavili v eni izmed prejšnjih števil.

ji prepozno oglasi materinski čut, in o Vidi, dekletu brez staršev, ki si zaželi matere. Ti dve se spoznata in se vzljubita bog ve zakaj; in avtor pravi presunljivo: Pa sta se dogovorili, najeli stanovanje ter se vselili vanj. Vida je igrala materi na citre (!), jo negovala, oblačila in ji gladila rumeno, ohlapno kožo, ki je postajala čedalje manj odurna, ker so ji mir, sreča in veselje z otrokom začeli puščati pod kožo tanke plasti maščobe... itd.

No in Vida in »mat« živita zadovoljno 2 leti, na pustni večer pa Vide proti njeni navadi ni dolgo domov.

Mati pa se skrbno sprašuje na tak iznajdljiv način: »Kaj pa je z otrokom? Da mi ni zbolela, da se ji ni kaj zgodilo, kaj nevarnega? Morda jo je povozil avtomobil, težak voz, ali ji je padlo kaj na glavo?«

A izkaže se, da je ni povozil avto, niti težak voz, in tudi na glavo ji ni nič padlo, le na plesu je bila [kar je v smislu sličnih naivnih novelic dosti hujše] in se zaljubila. In nato zanosi [kar ste gotovo sami uganili!] in ko opomni »devišta tatu« svojih obljub za poroko, se je le-ta dobesedno »rezgela« oče smejal, kakor konj na pašici (podčrtali mi).

V nekdanjem DiS-u bi tole pač ne izšlo nikdar.

Dalje piše tudi še Kuret (o gledališču), Šile pa o prevodu »Don Kihota«. Miklavčič ocenjuje Zwitterovo »Prebivalstvo na Slovenskem« itd. Zanimivi so »Zapis« o sporu založnice z uredniki, kjer izvemo, da je bil DiS vodilna slovenska revija, da sta v spor posegla tudi rajni dr. Jeglič in dr. Rožman in še mnogo drugih zanimivosti.

Tak je torej novi DiS, ki je po našem mnenju »boljša rešitev« mogoče za založnika, ki ima dolžnosti morda radi vnaprej plačanih naročnin, in kvečjemu za posameznega sodelavca. Kajti prvo načelo bi moralo biti kvaliteta, ki pa je je v teh dveh številkah bore malo.

Sedaj se močno pozna, kaj je pomenil listu Kobljar in kaj drugi. Kako bo šla pot DiS-a pa se zdi, da ni težko uganiti. Močno se bojimo, da bo pomenila višek jubilejnega letnika zadnja številka, t. j. kazalo čez vse letnike! A kdor pozna razmere, ta se ne bo čudil.

Karel Bauer?

K. B.

Vzgojne reforme v Turčiji

Prejšnji mesec se je na Kitajsko odpravila delegacija štirih zastopnikov Svetovne študentske zveze (C. I. E.), dva iz Amerike in dva iz Evrope, ki jo predstavljata gg. Klugmann in Floud. Ta dva sta med potjo obiskala mnogo dežel. Šla sta skozi Beograd, preko Bolgarije v Turčijo; tu sta se seznanila z različnimi univerznimi in kulturnimi napravami in govorila s študenti. Iz Ankare sta šla v Kairo in dalje proti Indiji. S poti sta poslala že celo vrsto poročil o vzgojnih sistemih v različnih državah, preko katerih sta potovala. Naslednji članek je izvleček njunega poročila o Turčiji:

Ni dvoma, da se je v Turčiji izvršil neverjeten napredek na vzgojnem polju od deklaracije republike v l. 1923. Sedaj je nepismenost primeroma redka med mladimi ljudmi, izvzemši v oddaljenih krajih Anadolije. Če se kjerkoli voziš z vlakom po notranji Turčiji, ugledaš celo v najmanjših okrožnih vaseh moderne šolske zgradbe. Tehnika, kemija in predvsem agrikultura se hitro razvijajo, v državo je bilo povabljenih mnogo inozemskih izvedencev. Nedavno je postalo obvezno za vse turške otroke, da posejajo osnovno šolo v dobi petih let v starosti od 7. do 12. leta. Ta zakon je skoro popolnoma v veljavi v velikih mestih, kot Istanbulu, Izmiru in Ankari, kjer poseja 90% šoloobveznih otrok šolo. V srednje velikih mestih je odstotek približno 75%, v malih mestih in na vaseh od 45% do 50%. Osnovni šoli sledi triletna visoka šola in tej triletni licej. Vse našete šole so proste taks; revnejšim otrokom, ki žele nadaljevati študije, je na razpolago mnogo državnih štípendij in sicer tistim, ki se pri tekmovalnih izpraševanjih najbolje odrežejo. Iz licejev gre približno 50% študentov naprej na univerze, fakultete in višje šole.

Studij na univerzah traja navadno 4 leta. Glavni instituti za višjo vzgojo pa so ti-le:

1. Univerza v Istanbulu. Prvotna istanbulska univerza je bila ustanovljena približno pred 60 leti. Najprej je bila neodvisna univerza. L. 1935. pa jo je prevzela vlada in jo preosnovala (danes prehaja vzgoja na vseh poljih pod nadzorstvo prosvetnega ministra, tudi preostale inozemske šole in kolegiji, ki pa jih ni dosti). Prostora ima v zelo lepi zgradbi, ki je bila pred republiko vojno ministrstvo. Danes je na istanbulske univerzi približno 5500 študentov, ki se

dele na 5 fakultet: pravo, književnost, medicina, gospodarstvo in prirodoslovje.

2. Univerza v Ankari. V Ankari še ni popolne univerze, temveč obstoja vrsta fakultete, ki imajo prostore v lepih modernih zgradbah. Tri glavne fakultete so: pravo, politične vede in agrikultura, ki je zlasti važna za Turčijo — vprašanje vode, namakanja itd. je življenjsko za razvoj te dežele. V Ankari je pravna fakulteta najstarejša. Pripravljajo ustanovitev medicinske fakultete. V celoti je v Ankari 3000 študentov.

3. Van. Istanbul in Ankara sta edini dve obstoječi univerzi v Turčiji. Toda v kratkem se bo ustanovila še tretja v Vanu, ki je važno mesto na robu velikega jezera v osrčju Vzhodne Turčije.

4. Instituti višje vzgoje. Povprečno stopajo študenti na univerzo od 19. do 21. leta. Vsak pa mora imeti že 18 let. Vzporedno z univerzami je mnogo institutov za višjo vzgojo, normalnih šol itd. Za učitelje so tri stopnje vzgojevališč v Turčiji: a) Navadne normalke, ki vzgajajo učitelje osnovnih šol; b) višje normalke, ki preskrbujejo učitelje za liceje; c) šole kot n. pr. Gazi institut v Ankari, kjer se vzgajajo učitelji za visoke šole.

Poleg teh šol je še mnogo tehničnih kolegijev. Za sprejem v institute je potreben strog tekmovalni izpit, za vstop na univerzo ta ni potreben. Vendar morajo študenti, ki zapuste licej, dobiti dober uspeh v končnem izpraševanju in spričevalo o zrelosti.

Študentke. V Turčiji velja v vseh osnovnih in visokih šolah načelo koedukacije. Le v nekaterih velikih mestih kot Ankari, Istanbulu in Izmiru so posebni liceji za dekleta. Na univerzah in v institutih je mnogo študentk. Književnost študirajo pretežno ženske, isti slučaj je s kemijo. Od 18.000 osnovno šolskih učiteljev je 70% žensk. Ženskam so odprti vsi poklici; mnogo jih je učiteljic, profesorice, zdravnic, pravnice.

Inozemski kolegiji, inozemski profesorji, turški študentje v tujini. V Turčiji je nekaj tujih šol (francoskih, ameriških itd.), vendar so pod neposrednim nadzorstvom turškega prosvetnega ministra; tak je n. pr. Robertov ameriški kolegij v Istanbulu. V teh tujih šolah in kolegijih je obvezno v turškem jeziku učiti zemljepis, zgodovino in državljansko pravo. V tujini študira kakih 350 Turkov, povečini s pomočjo državnih štípendij. Štípendisti morajo ob povratku v domovino vstopiti v državno službo za dvojno število let, kot so štídirali v tujini. V celoti uči približno 50 inozemskih profesorjev po raznih turških fakultetah. Večina jih je Nemcev, ki so prišli v Turčijo v l. 1933. V licejih se študenti uče en tuj jezik; lahko izbirajo med francoščino, angleščino in nemščino. Večina izbira francoščino.

Študentske organizacije, tisk itd. V Istanbulu je bila prej študentska zveza, ki je združevala študentska društva različnih fakultet; lani pa je bila razpuščena zaradi nekaterih političnih demonstracij. Verjetno je, da bo znova ustanovljena ob koncu tega leta. Na raznih fakultetah v Ankari in v drugih institutih obstojajo študentska društva. Nekatera od njih izdajajo časopise. Mnogo je športnih organizacij. Glavni športi so nogomet, odbojka in košarka (basket-ball). Študentje sami v teh organizacijah skrbijo za obrambo svojih stanovskih koristi, za organizacijo kulturne delavnosti itd.

Študentje in vojaška služba. Turška mladina mora prestati obvezno 18mesečno vojaško službo. Začnejo jo lahko že v liceju (pri vojaških tečajih, kjer učence poučujejo častniki) in nadaljujejo na univerzi. Potem sprejmejo diplomu, ki jih oprosti šestmesečne službe v vojski, tako da jim zadostuje le eno leto praktičnega vojaškega življenja. Tudi študentke posejajo te »vojaške tečaje« dasi jim ni treba služiti roka.

Organizacije in delavnost turške mladine. V Turčiji ni nobene posebne mladinske organizacije. Mladi ljudje preko 21 let lahko postanejo člani Ljudske republikanske stranke, edine turške stranke, ki ji je predsednik Kemal Atatürk. Študentje na univerzah ne morejo biti člani te stranke.

Obstajajo pa razni instituti za mladino, tako n. pr. »Institut za dekleta in mlade žene«, ki vzgaja dekleta v starosti 12—17 let v domači vedi, kuhanju, šivanju itd. in skrbi za nadaljevalni tečaj domače vede za mlade žene od 17—19 let.

Glavna kulturna delavnost turške mladine je danes osredotočena okoli »Halkevi« ali ljudskih hiš, ki so odprete vsem in jih oskrbuje Ljudska republikanska stranka v vsakem mestu, trgu in vasi. Vsak Halkevi, ki deluje kot neka vrsta ljudske univerze, se deli v različne kategorije ali odseke delavnosti. Tako v odseke za šport, kulturo, knjižnice, umetnost, glasbo. Te odseke skoro v celoti poseja mladina in skoro vsa deluje v enem ali drugem odseku.

Končno imamo za ljudi, ki so že v službi, za poročene žene itd. precej večernih šol v raznih mestih. (Po »La voix des étudiants«.)

Nogavice, rokavice,
damsko in moško perilo, turisticke
potrebščine **najugodnejše**
pri trdki

Josip Petelinc, Ljubljana
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)
Visokošolci 10% popusti!

Robov »Deseti brat«

V začetku junija izide prva slovenska travestija pod naslovom »Deseti brat«. Avtor je naš znanj sotrudnik Ivan Rob, ki v uvodu sam označuje svoje delo s sledečimi-besedami:

»Deseti brat — roman domači,
ki Jurčič ga je spisal bil —
se v pesmi tej Vam predrugači,
da bolj bo bran in zanimiv.
Osebe sem, značaje menjal,
tako kot jih zahteva čas,
V njih marsikdo bo brata gledal,
bo videl tudi — svoj obraz.

V tej svoji travestiji avtor z znano duhovitostjo riše sodobne razmere in jih glosira s svojimi hudo-mušnimi pripombami. Takole n. pr.:

Le stoj, Peharček, kaj ti praviš,
kdo pri volitvah zmagal bo,
s kom narod naš bo zdaj potegnil,
kdo ga v bodoče vladal bo.
Lepo na shodih govorijo,
obljubljajo nam paradiz,
a vendar nam ubogim kmetom
nalagajo na rame križ.
Po mojem se proketo vjame,
kdor na besedo jim verjame.

Vsem našim naročnikom, sotrudnikom in somišljenikom knjigo, ki jo je ilustriral naš najboljši karikaturnik, kipar Niko Pirnat, prav toplo priporočamo. »Deseti brat« stane v subskripciji broširan 30 dinarjev, vezan 50 dinarjev.

Knjigo lahko naročite pri poverjenikih, ki bodo v teh dneh začeli nabirati naročnike po vseh fakultetah. — Lahko pa jo tudi naročite z dopisnico na naslov: **Ivan Rob, Univerza, Ljubljana.**

ŠPANIJA

Dve diviziji v desetih dneh. Združena španska socialistična mladina je pozvala v težkih trenutkih borbe vse mlade ljudi, ki jih mobilizacija še ni dosegla, naj stvorijo v 10 dneh dve prostovoljski diviziji, kar so res tudi izvedli. Tu so se študentje zelo izkazali. Na neki skupščini v Valenciji so se vsi še nemobilizirani študentje odločili, da gredo v boj. V predavalnicah so ostala le še dekleta in ranjenci.

KITAJSKA

Usoda Cing-huajske univerze. Japonci so univerzo v Cing-huju, ki je ena najlepših vzgojnih kitajskih naprav, spremenili v kasarno za svoje čete. Vse študentovske spalnice in predavalnice so oplenili in opremo porabili za gorivo. Stranske zgradbe univerze pa so porabili za hleve in vojaške gostilne; znanstveni laboratorij je sedaj spalnica za vojake, mnogo dragocenih naprav je uničenih.

Vzorno središče za vzgojo narodne obrambe. Veliko število študentov in drugih mladih ljudi vseh poklicev se sedaj vzgaja v središču za vzgojo narodne obrambe. Zanimiva poteza tega središča je, da ga mladi ljudje vzdržujejo sami brez zunanje pomoči. Študentje, po številu 1500, se dele v 8 skupin, ki ima vsaka svojega vodnika. Uče se vojaške vede, študirajo politično organizacijo svoje dežele, teorijo narodne obrambe proti vpadanju Japoncev in širijo misel o narodni rešitvi med prebivalstvom. Vaje na polju, nočna mobilizacija in vojaške vaje vseh vrst tvorijo pretežni del programa. Vsak večer se dve uri pogovarjajo o najbolj perečih vprašanjih. Vlada stroga disciplina, ki so se ji mladi močje sami podvrgli. Inicijative posameznikov so močno v veljavi, saj je smoter vaj, da izoblikujejo ljudi z organizacijsko sposobnostjo. Ta šola je vzgojila že 4 razrede po 1500 študentov.

Spomin na narodovo ponižanje ne bo izginil. Saj je nek šanghajski profesor pozval študente, naj domovini posvetijo dnevno trikrat po eno minuto molka. Ob 9.18 zjutraj v spomin na zasedbo Mandžurije, ob 1.28 na začetek šangajske vojne l. 1932, in ob 8.13, da ne bodo nikdar pozabili napada na Šanghaj v sedanji vojni. Šanghajski študentje že izpolnjujejo to dolžnost in pozivajo študente po vsej Kitajski, naj slede njihovem vzgledu.

Študent po svetu

JUGOSLAVIJA

3500 študentov se je udeležilo organizirane skupščine v veliki dvorani beograjske univerze, izrazilo svoje simpatije in pomoč Češkoslovaški. Beograjski študenti so poslali češkoslovaški mladini to-le pismo: »Zvesti smo plemeniti zamisli pakta Male antante, ki za vedno veže naši državi; ostali bomo še v naprej zvesti branilci velikih idealov: svobode, demokracije in miru. Kot verni otroci svojega naroda in goreči poborniki za neodvisnost in bodočnost naše dežele, smo prepričani zatrdno, da je bodočnost Jugoslavije tesno povezana z usodo češkoslovaške demokracije. Branitev češkoslovaške republike proti vsakemu napadanju je danes za Evropo vprašanje miru in vojne, je življenjsko vprašanje malih narodov. Ravno zato je ta obramba dolžnost vsakega dobrovoljnega človeka, vsake miroljubne dežele, vsakega naroda in zlasti našega.

Prijateljske manifestacije za Francijo. 26. marca se je ob navzočnosti g. Brugèrea, francoskega poslanca na beograjskem dvoru, vršila v čast Franciji slavnostna prireditev, ki so jo organizirali bivši učenci francoskih šol.

Komemoracija za padla študenta. 4. aprila se je vršila v Beogradu spominska svečanost za dvema študentoma Mirkom Sržentićem in Zorkom Marinovićem, ki so ju ubili pristaši organizacije »Ornas« ob času velikih borb za univerzno avtonomijo v februarju 1935 in aprilu 1936. (Po La voix des étudiants.)

NEMCIJA

Pereč problem o stanju študija. »Die Bewegung«, osrednji organ Zveze nemških narodno-socialističnih študentov, je začel preiskovati možnosti, kako naj se skrajša trajanje univerznega študija. Prof. Winkler piše prav o tem predmetu: »...Ta korak bi lahko občutno znižal nivo nemške univerze. Verujem, da bi bilo to škodljivo za nemško znanost. Raje skrajšajmo dobo, ki jo študentje obvezno morajo prebiti v delavnih taboriščih in v vojaški službi. Dve leti in pol je res predolga doba za študente in po takem prekinjenju ne morejo na noben način doseči nivoja, ki bi ga pridobili z znanstvenim in duševnim delom...«

Nemške gimnazije niso več humanistične. Dr. Rust, minister narodne vzgoje III. Reicha, je pred kratkim izjavil: »Nemške gimnazije niso več humanistične kot nekdanj, temveč odgovarjajo bolj grški gimnaziji, ker imajo temelje v telesni vzgoji in atletskih dvobojih.«

Nemški študentje in minister H. S. Chamberlain. Študentje narodno-socialistične stranke v Nemčiji niso pozabili germanofilskega delovanja angleškega ministra H. Stewarta Chamberlaina, zato so svojemu voditelju Adolfu Hitlerju poslali njegov doprni kip s sledečim pismom:

»Voditelju vseh nemških študentov Adolfu Hitlerju!

V imenu vseh nemških študentov Vam čestitamo k Vašemu rojstnemu dnevu in Vam v znak našega spoštovanja in hvaležnosti izročamo doprni kip H. S. Chamberlaina, ki Vas v zaupanju do nemškega poslanstva od vsega začetka priznava!«

ANGLIJA

Študentje se bore za politiko varnosti in pomoč Španiji in Češkoslovaški. Predstavniki desetih britanskih mirovniških mladinskih organizacij so poslali ministrskemu predsedniku to-le pismo: »...Hočemo izraziti svojo veliko nezadovoljstvo o načinu postopka s španskim konfliktom od strani demokratičnih držav... Če demokracija pade v Španiji, se bo isto zgodilo v Češkoslovaški, Franciji — Angliji. V imenu svetovnega miru, v imenu španske mladine, ki s svojim življenjem brani domovino in bodočnost, zahtevamo, da obnovite načela mednarodnega prava...«

70.000 odtiskov letaka, ki se nanaša na španski problem, je bilo razdeljenih med ogromno množico, ki se je zbrala, da prisostvuje letnim veslaškim tekmam med Oxfordom in Cambridgem 2. aprila.

500 oxfordskih študentov je priredilo protestni shod proti antisemitskemu gibanju v Osrednji Evropi.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Češkoslovaški študentje bodo branili svojo domovino. Na narodnem koigresu čeških študentov je bila sestavljena tale deklaracija: Češkoslovaški študentje izjavljamo, da imamo polno zaupanje v moralno in vojaško vrednost češkoslovaške države in da bomo vedno branili svojo svobodno in srečno prihodnost. Zahvaljujemo se osebam v političnem življenju in zlasti ministrskemu predsedniku dr. Hodži za njegov govor ob priliki nedavnih dogodkov, ki je energičen, jasen in trden. Mi pa nanje odgovarjamo s tem, da jačamo svojo mobilizacijo za obrambo države in se združujemo v študentovske čete, ki bodo vedno lahko priskočile na pomoč.«

V tem boju so se Slovaki absolutno izrazili za integralnost Češkoslovaške. Vse mladinske češkoslovaške organizacije pa so podpisale izjavo, v kateri potrjujejo svojo voljo, da ubranijo domovino, podpisajo zunanjo politiko, ki je osnovana na vezeh Češkoslovaške s Francijo, Rusijo in Malo antanto in zahtevajo, da se takoj prične izvajati dolžnosti do narodnih manjšin v okviru češkoslovaške ustave.

FRANCIJA

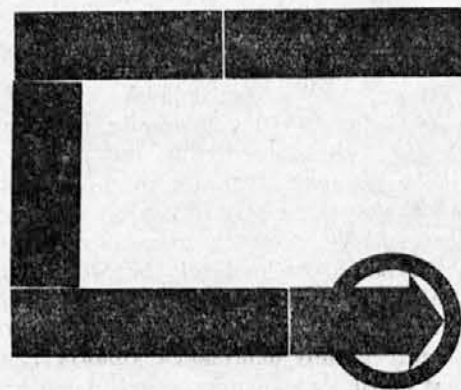
Stolica za Mir na univerzi v Nici. Stolica za mirovne študije je bila ustanovljena v Nici na pobudo francoskega odbora Svetovne mirovne zveze. Stolico je dobil g. Augier.

BELGIJA

Odposlanstvo belgijskih študentov se je odpravilo 17. decembra v Španijo in sicer najprej v Barcelono, kjer so obiskali domove za otroke, srednjo šolo, klub otrok, industrijsko šolo, Hišo kulture in univerzo. V Madridu pa so si ogledali več front in se seznanili z vojniki in častniki. Govorili so z generalom Miajo in člani mednarodne posadke, pregledali vojaške šole, tovarne za vojni material, središča za pouk in organizacijo knjižnic, odseke ljudskega vseučilišča itd. Odposlanstvo se je vrnilo v Barcelono 5. januarja in se v enomesečnem potovanju dobro seznanilo s kulturnim delom študentov in republikanske španske mladine.

Vse za pomlad

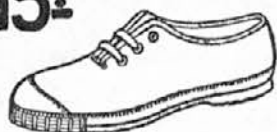
kar potrebujete za oblačila in sploh manufakturo
za sé in za svoje — nabavite vedno najnovejše po
solidnih brezkonkurenčnih cenah v



manufakturi
NOVAK
Ljubljana
Kongresni trg 15
pri nunski cerkvi

MAJ 1938

15.-



45.300-404

Za lepe dneve najcenejši in najpripravnější platneni čevlji z gumastim podplatom. Vel. 27-34 Din 19.—, štev. 35-42 Din 25.—, moški din 29.—. Izdelujemo jih v beli, sivi in drap-barvi.

19.-



48421-6608

Otroški gumasti čevlji na zaponko, praktični za šolsko dečo, ki ima daleč v šolo. Vel. 27-30 Din 25.—; 31-34 Din 29.—; ženski Din 35.—.

45.-



2961-43864

Dobrim otrokom za spomlad te fine, pregibljive sandale z okraskom in sponko preko rista od št. 27-30 Din 49.—; štev. 31-34 Din 59.—; štev. 35-38 Din 69.—.

59.-



2861-63665

Lepi otroški lak-čevlji z okrasnim jezikom preko rista. št. 27-30 Din 69.—; št. 31-34 din 79.—; isti iz belega nubuka za isto ceno.

49.-



63995-1492

Za odpočitek nog elegantni lahki in udobni poletni čevlji iz belega ali drap lanenega platna.

79.-



4975-16181

Fini ženski solni iz belega usnja z rjavo kombinacijo, usnjanim podplatom in sponko preko rista.

79.-



0995-46120

Udobnost nad vse! Izkrojeni v ristu in bogato okrašeni čevlji. Vežejo se z okusnimi pentljami. Zelo so lahki, za to jih kupite za izprehod.

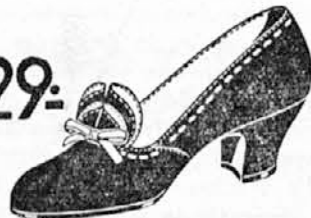
99.-



4365-16168

Zelo elegantni in okusni čevlji iz belega semiša. Udoben kalup, elegantna oblika in nizka peta nudijo nogi udobnost in lahkoto pri hoji.

129.-



1305-94220

Elegantni čevlji iz modrega semiša. Priporočamo jih damam z visokim ristem. Pentlja je okusno okrašena z rdečim usnjem.



Ne mučite se

s popravljanjem nogavic! Izpuščene nitke popravljamo naglo, strokovnjaško in poceni. Varujte svoje oči, čas in denar, dajte nam svoje nogavice v popravilo!



79.-



8467-2675

Moške sandale, izdelane iz sivega diftina z usnjanim podplatom in usnjeno peto. Zelo udobne in lahke.

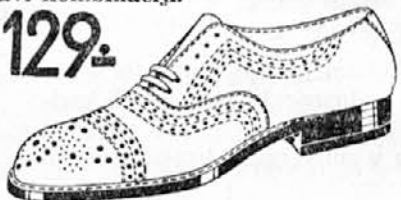
99.-



9837-8642

Novi model! Elegantnemu gospodu poleg spomladne obleke ti fini čevlji v drap-rjavni kombinaciji.

129.-



9039-24673

Bogato okrašeni moški čevlji, izdelani iz sivega semiša ali drap-usnja z usnjanim podplatom. Podajo se vsaki poletni obleki.

Sala

15.-



»LALA«
Vsaka elegantna in varčna dama pozna našo »LALO«. Prej smo jo prodajali za din 19.— a sedaj stane samo Din 15.—.

Rata

Malenkosti dneva

Čudno naključje

»V Parizu je pred petimi leti izšla v založbi Librairie des Champs Elysées knjiga pod naslovom »Spomini Abd-el-Krima« (»Les Memoires d'Abd el Krim«). V tej knjigi, ki je pred petimi leti izšla v Parizu, je objavljena slika, ki kaže okrutnost tajske legije v Maroku, in sicer prizor, ko legionarji drže v rokah odsekane glave. 11. januarja tega leta je milanski list »Corriere della sera« to sliko ponatisnil, pod njo pa napisal, da se slika nanaša na teror republikancev v današnjem boju proti Frankovim četam.
(Po »Jutru«.)

Iz resolucije Jugorasa

»Jugoras kot edina nacionalna ekonomska organizacija jugoslovanskega naroda zahteva, da je on kot edini zakoniti predstavnik delavskega stanu v naši nacionalni skupnosti tudi edini organ, preko katerega bodo državi odgovorni činitelji izvedli svoj socialni in narodno gospodarski program.«

Da bo slika nazornejša dodajemo kot vzorec izid zadnjih, tajnih volitev obratnih zaupnikov na Jese-

nica: Zveza kovinarskih delavcev Jugoslavije 1609 glasov, Jugoslovanska strokovna zveza 719 glasov, Narodna strokovna zveza 828 glasov, ZZD kot edina nacionalna ekonomska organizacija jugoslovanskega naroda 275 glasov.

Iz govora ministra Cvetkovića na kongresu Jugorasa

Kongresa Jugoslovanske delavske zveze (Jugoras), ki se je pred dnevi vršil v Beogradu, se je med drugimi udeležil tudi g. predsednik ministrskega sveta dr. Milan Stojadinović, katerega so zbrane desetstisočglave množice sprejele z vzklikanjem. Nanj je slavnostni govornik, g. minister za socialno politiko dr. Dragiša Cvetković naslovil tele besede: »V tem času, bratje in prijatelji delavci, je postal predsednik vlade sedanji voditelj dr. Milan Stojadinović, ki je obenem tudi voditelj delavske gibanja... Če sem kaj za vas storil, če sem pripomogel, da so bile izdane gotove socialne reforme, če sem iz one mrtve socialne zakonodaje ustvaril žive uredbe s polno močjo se moram za to zahvaliti onemu, ki me je v tistem trenutku razumel, onemu, ki je danes prišel tudi med vas delavce, da vas pozdravi...«

Iz programa mladine JRZ

»Jutro z dne 27. IV. t. l. piše:

»Slovenski jug«, glasilo omladine JRZ, objavlja načelno članek o programu in ciljih mladine, ki se zbira v organizacijah JRZ. Članek pravi, da je ideologija omladine JRZ realna, ker »ima zaslobo v našem narodu, katerega zvesti sinovi smo. V praksi bomo pobijali vsako miselnost, vsako dejanje, vsako demagogijo, ki škoduje naši narodni stvari. Mi smo vojaki Milanove Jugoslavije, Jugoslavije pravice, reda in ljubezni. Če je kdo v tej državi revolucionar, potem smo to mi omladinci, globoko vdani svojemu voditelju Milanu Stojadinoviću. Z revolucijo prihajamo in samo z revolucijo bomo odšli. Naše delo mora postati veličasten spomenik velikega nacionalnega vzpona pod vodstvom velikega voditelja Milana Stojadinovića. To je naša religija! To je naša moralna! To je naše življenje!«

Plačujte redno naročnino!